

Juteini

Uewo-Kirja,

elli

Lyhykäinen Oppi
Hywiin ja Siiwollisiin
Ihmisten Tapoin;
Nuorimudelle.

Toinen Paino,

jonga on

parannettuna toimittanut

Wanha Suomalainen.

= J. Juteini. Vrt. Pipping.

Lutheo, 985

W i i p u r i s s a

Und. Cederwallerin Kirja-painosta

annettu vuonna 1819.

Syväät tarvat todistamat
miehen arvosta alati,
niin kuin taimas tähtein lautta
näyttää korkean näkönsä.

E si - P u h e.

Paras ja soveltain aika kuin ihmisellä on, niin kuin kaikkea muutakin hyvää, erinomattain hyviä ja siivollisia ihmisten tapoja oppia, on nuoruuden ikä.

Wanhembana, sitte kuin wiat ja keltomattomat tawat ovat pitkällisen tottumisen kautta saaneet juurtua, langee se, niin kuin itse kukaan omasta koettelemisestansa hywin tietää, työlääksi niitä pois heittää, ja muihin parempiin harjaundua. Mutta nuoruuden iällä käypi se keweästi ja waiwata. Silloin ovat silmät, kasvot, kädet, jalat ja kaikki muut jäsenet vielä taipuwait ja notkeat hywiin tapoin tottumaan. Silloin taitawat sydämet, ajatukset, puheet, käytökset ja työt vielä helposti hyvän tapaisiksi tulla harjoitetuiksi.

Mutta kuin harwoin taitaan muuttaa hyvää opettamata oppia, niin on se myös tässäkin asiassa.

Ranssa-käyminen muiden hyvän tapais-
ten ihmisten seassa on tosin tässä heille pa-
ras Roulu. Siinä on kaikki se, mitä nuor-
ten tulee tapain siivollisuudesta opetella,
juuri kuin elämästä heidän silmäinsä edes-
sä. — Siinä siivussa on kuitengin hyvä ja
tarpeellinen, että nuoret muutoingin tulevat
neuvotuksi tietämään, mitä vikoja heidän
tulee välttää, ja sitä vastaan, mitkä ne hy-
vät tavat ovat, joita heidän pitää oppiman,
ja kaikessa Ranssa-käymisessä muistaman.

Jos niin on, että joku suu-sanalla tai-
taa heitä siihen neuvoa, niin on se paras.
Muutoin on semmoinen kirjja heille tarpeel-
linen, jossa opetetaan, kuinga ihmesten hy-
vän-tapaisesti elämän pitää. Sitä kirjaa
pitää nuprten wireästi lueskeleman, ja sen
niin kuin Katekismuksen muistoonsa paneman.
Mutta että sellainen johdatus hywiin ja si-
völlisiin tapoin Suomesakin löytyisi ja aina
käsilä olisi, on tämä kirjainen kokoon pandu
ja nuorukaisille ojennukseksi ulos annettu.

I. Lufu.

Ihmisen ajatuksesta.

Mistä pitää ihmisen ajatustensa vaari
ottaman?

Walttaman niin ajattelemattomuutta kuin
pahojakin ajatuksia, ja wäöriä luuloja
muista ihmisistä.

Ongi siis ajattelemattomuus puheissa ja muissa
etteen ottamisissa runo?

Joka keweä-mielisesti ja ajatuksetta pu-
huu ja tekee mitä milloingin päähän kaja-
taa, se ei taida wälttiä sitä, että muut
pitävät hänen tyhmänä ihmisenä.

Joka on paha muita ihmisiä syöttömästi luulemaan,
mingä lainen ihminen se on?

Juuri pahan tapainen; sillä itsestän-
sä moni toisen pahaksi päättää.

Paha luulee myös, koska pahoista pu-
hutaan, ja puhe häneen wähängin sopii,
sen aina hänen osansa olewan.

Hyvä luulee enemmästi hyvää, ja
paha pahaa lähimmäisestänsä.

2. Lufu.

Hyvän tapaisista puheista.

Mingä kaltainen hyvän tapainen puhe on?

Ääni keskinertainen; puheen laatu tasainen; sanat siivolliset; määrä kohtuullinen; ulos toimitus lyhykäinen; asiat toimelliset, ja niin edes päin.

Lijaksi ujoinen, matala ja hiljainen, taikka lijaksi iso ja korkea ääni puheissa; mingä lainen se on?

Molemmat rumat. Ruma, kuin ääni on niin matala ja hiljainen, että se, jota puhutellaan, työläästi sen kuulee. Ruma myös, kuin ääni on korkea, juuri kuin ne, joita puhutellaan, kuurot olisivat.

Mingä pitää puheen laadun oleman tasaisen?

Ei kowin terävän essi typerän, eikä lijaksi pitkän ja wenykkään.

Mingä kaltainen ihminen se on, joka on siivoton sanoissa?

Taitamaton ja törkeä. Hyvän tapaiset ihmiset ei anna koskaan, paljoa vähemmän niiden kuullen, joita heidän tulee kunnioittaa, yhtäkään siivotonda sanaa suustansa kuulua. Jos heidän myös jotakuta

femmoista sanaa wälittämatomästi joskus mainita tähtyy, niin tekewät he sen hämyllä, ja sanovat aina edellä elli kohta jälkeen: luwalla sanoen, taikka: teidän suosiollanne.

Mingä kallainen se ihminen on, joka ei koskaan taida suutansa kiini pitää, waan on alinomaisessa tyhjässä puheen pärimässä?

Tyhjän päiwäinen ja lipilaarinen ihminen, jota järjelliset ihmiset ei kuullessa kehottaa. Toisinansa puhua, kuin tarwe waatii, ja toisinansa olla ääneti, on kaunis.

[Kuinga pitää puheen ulos toimituksen olemassa]

Lyhyttäisen. Joka on aina pitkä-puheinen, ja yhtä asiaa niin kauan jarmuttaa, että ei siihen ikäwänsä tahdo loppua tulla, sitä on juuri tulesa kuullessa. Mitäs ajattelet ja sanoa tahdot, sano lyhyellä; sillä se on miisaille otollinen.

Samalla muotoa lantee järjelliselle ihmiselle juuri ikäwätsi sitä kuullessa, kuin yksi ja sama asia tulee monda kertaa matitukse ja kerroituksi. Kuins asian kerroksanunut olet, niin anna sen olla sillänsä, ja älä sitä enää sitte monitellen kerro.

Mitkä ajatukset muilla ihmisillä ovat siitä, joka turhia, hulluja ja järjettömiä juttuja rakastaa?

Ne ajatukset, että hän itsekin on turha ja järjetön ihminen.

Niiden sekaan, joilla tyhjiä ja hulluja puheita on, ovat myös ne luettawat, jotka ymmärtänsä, tietoansa, taitoansa, toindansa, kaluansa, toimituksiansa ja omaisiensa muille ihmisille kehuwat ja ylistävät.

Mingä tällaisen pitää hyvän tapaisen ihmisen puheisiansa halwembain kanssa oleman?

Lempeän ja puheliaan, sekä yhden etä toisen kanssa.

Koska joku halwembiansa ylpeästi ja isoitellen puhuttelee, lijoitengin kuin ei hän itsekin ole paljoa parempi, se on sangen ruma; mutta sitä vastaan näyttää se kauniilda, kuin se tapahtuu lempyhdellä ja ystävällisesti.

Kuin korkeammat aivan vähän halwemmillensa puhuwat, mildäkä se näyttää?

Se näyttää myös rumalda, juuri kuin he oliswat ylpeät ja isoittelewaiset, ja halwembansa ylen katsoiswat; mutta kaunis on se, kuin he heidän kanssansa, koska ti-

la on, jotakin ystävällisesti puhuvat. Waan sille, joka on luonnostaan harma-puheinen, ei pidä sitä kuitengan miaksi luet-taman.

Koska joku korkeampi usembain halwembainsa kans-sa yhtä aikaa joutuu puheeseen, tetä hänen heis-tä pitää puhutteleman?

Ei ainoastansa yhtä, waan kääntä-män itsensä puheessa nyt yhden nyt toisen puoleen heistä; mutta enemmitten kuitengin puhutteleman sitä, joka järjellisempi on.

Kuinka pitää ihmisen puheisansa wertaisten kanssa oleman?

Ystävällisen, myöndyväisen ja si-weän.

Ystävällisyys on ihmisten kaikkein kau-niimmista tawoista; sen tähden, joka hy-wän tapainen ihminen olla tahtoo, hän ei saa olla sitä paitsi.

Mingä lainen ihminen se on, joka ei ole puheissa wertaistensa kanssa myöndyväinen?

Joka ei koskaan tahdo muille myöden andaa, ja heidän puheisiinsa tyytä, se on pahan tapainen ihminen.

Kuinga pitää ihmisen puheissa siweän oleman?

Ei puhuman tyhmyyttä; ei pyhtämän, että hänellä pitää aina enemmän muita sanomista oleman; ei koskaan näytämän uppiniiskaisuutta siinä, että hän tahoo asiat paremmin kuin muut tietää ja ymmärtää; ei muita, erinomattain korkeambia ja wanhembia, tyhvästi ojentelun, ei heidän puheitansa, kuin ei totuus ja tarwe waadi, takaisin ajaman ja tyhjäksi tekemän, joka on kaikki ruma taittomuus.

Tämä siweys waatii myös, että kumpunkin ei ota sanaa toinen toistensa suusta, ellei kesken lantee toisen puheeseen, waan odottawat niin kauan, kuin toinen ensin on saanut ajatuksensa ilmoittaa.

Kuinga pitää korkeampia hyvän tapaisesti puhuteldaman?

Nöyrästi, lyhyellä, ja heidän läsnä ollessansa muita halwembia wähen ja hiljaa.

Halwembain pitää korkeampia puhutellesansa sekä sanoilla että käytöksillä nöyryyden heille näyttämän.

Sanoilla osittain siinä, että ei he heitä, juuri kuin wertaistansa, rohkeasti pu-

huttele, waan nöyrällä ja hiljaisella äänellä. Ja siitä on, niin kuin myös muulloin, leikki-puheisakin heidän kansansa waari otettava. Korkea ääni ja rohkea puheen parsi on erinomattain Korkeambain kansa paha taitamattomuus; ja osittain siinä, että he aina, kuin puheessa niin so-pii, korkeammillensa andawat ne kunnianimet, kuin heille maan tawan jälkeen tulewat. Tämän nöyryyden pitää myös lasten puheissa vanhembiansa kohta osottaman. Se kuuluu taitawain ihmisten koreissa juuri rumalda, kuin lapset vanhembiansa tylysti puhuttelewat. Vanhembain welvollisuus on myös, että he kohta lapsuudesta opettawat lapsensa heitä kunnioittamaan ja kauniisti puhuttelemaan.

Käytöksissä ja puheissa pitää jokaisen osottaman nöyryyden osittain siinä, että he aina, kuin korkeammat tulewat heidän puheillensa, nousewat seisolle; osittain siinä, että he, ulkonakin heitä puhutellesansa, ottawat lakin päästänsä.

Se näyttää myös rumalda, ja on nöyryyttä vastaan, kuin halvemmat Korkeambia puhutellesansa seisovat heidän edessänsä yhdellä jalalla ulombana kuin toisella, taikka kuin he silloin nojaawat

Kynnärä-päästä pöytästä taikka seinää vastaan.

Mönnöryhden osotukset puheissa ja käy-
töksissä korkeambain kanssa ei saa kuiten-
gan olla liialliset ja ylen alhaiset, niin
kuin esimerkiksi, joka sanan kumarrella.

Milä se kuuluu, kuin halvemmat korkeammille
pitäldä ja isosti asioitansa ilmoittavat?

Niin rumalda, että sitä on häpiä
kuullella. Kuin korkeammat sinulda jota-
kin kysyvät, taikka sinä heille jotakin sa-
not, puhu asiaa niin lyhyldä kuins taidat.

Pitätkö halwembain myös keskenänsä vähän ja hiljaa
puhumaan, koska korkeampia saapuilla on?

Kuin halvemmat silloin kowin, roh-
keasti ja paljon välillänsä puhuvat, niin
kuuluu se juuri rumalda. Ja waikka ei
useambaa kuin yksi ainoa korkeampi, jolle
he ovat welka-päätt kunnian osottamaan,
olisi saapuilla, mutta halwembia koko huo-
ne täynnä, niin tekewät he kuitengin taita-
mattomasti, jos he silloin isoa ja rohkea-
ta puhetta pitävät.

Mitä tässä halwemmille sanottu on,
sen pitää myös nuorten, koska he wanho-
ja puhuttelevat, muistossa pitämän.

3. Lufu.

Hyvän tapaisista käytöksistä.

Mingä kalaiset pitää hyvän tapaisen käytösten oleman?

Katsannon oikean, lempeän ja ilois-
sen; liikunnan päässä, silmissä, käsissä,
jalossa ja koko ruumiissa vakaisen.

Mitä katsannossa on vaariin otettava?

Katsoa muiden ihmisten päälle kar-
sailla, puolilla eli muistelemaisilla tai kka
vihaisilla silmillä; markain, yli olkain,
komin kiindeästi eli kauan yhtä perää
katsella on kaikki ruma. Oikea, lembewa,
rehellinen ja kohtuullisesti iloinen päälle
katsando, silloin kuin katsoa tulee, on sitä
vastaan kaunis.

Mitä ne viat ovat, joita hyvän tapaisen ih-
misen liikunnossa välttämän pitää?

Päästä ja silmiä, ilman tarvetta, u-
sein, nopeasti ja keweä-mielisesti sinne ja
tänne liikuttaa ja pyöritellä; jalkoja is-
tuesä heilutella; käsiä ja jalkoja usein
sinne ja tänne wisfellä eli muutella, taik-
ka niillä tyhjäästi paukutella; olka-päitä
nostella ja wäännellä; seisoesä taikka

Käydessä kowin nopeasti pyörähdellä ja liikkua, ovat kaikki tyhjän-päiwäiset tawat; mutta kaunis, kuin liikundo on taitawa ja kasainen.

Mitä käytöksessä on vielä waariin otettava?

Että ei ne ole siivottomat, ylpeät ja pahendamaiset.

Mitkä siivottomat käytökset ovat?

Semmoiset ovat nämät seuraamaiset: muiden seurassa ollessa haukotella äänemästi ja isosti, ja kuin ei se, joka haukottelee, tiedä kättä suunsa eteen panna; puhua haukotellessa; suun taikka sieranden kautta niin kowin hengittää, että se muille kuuluu; niistää nenäänsä kowin ja pärskynällä; paljain sormin kaimaa nerää taikka suuta; aimastaisa taikka yskiesä kowin räpskynä; ryökiä muiden kuullen; sylkeä muiden eteen, taikka kauas tyhdänsä; pitää ylös yskittyä sylkeä suussansa, taikka, joka vielä ilkeämpi on, niellä takaisin; korkeambain läsnä ollessa isosti ja äänemästi nauraa, laulella ja mihellellä, ehkä se ulkonakin huoneesta tapahtuisi; antaa kynnensä, juuri kuin haukan kynnet, pitkiä kasvaa; pitää kättä sen laisissa paikoissa, jotka häpiällisiksi seurassa luetaan. Jolla

näitä ja muita semmoisia siivottomia tapoja on, se on kyllä ilkeä ihminen.

Mingä laisiksi teeskellyt, isoittelemaiset ja ylpeät käytökset näyttävät?

Niin rumiksi, että ei järjelliset ihmiset voi niitä silmäinsä edessä nähdä. Luonnolliset, nöyrät ja siiveät käytökset ovat sitä vastaan kauniit.

Mingä kalaiset pahendamaiset käytökset ovat?

Ne ovat pahan kurisen ihmisen tundo-merkit, Semmoisia ovat tyhvät leikkikäytökset jumalissisa asioissa, silmäin isteminen seuroissa, muiden naurattaminen wakaisissa menoissa, ja niin edes pain.

4. Luku.

Hywistä ja siivollisista ihmisen tawoista kaisen laisissa tiloissa.

Mitä pitää hyvän tapaisen ihmisen tekemän, koska hän muiden huoneeseen wieraaksi menee?

Hänen tulee silloin ottaa waarin welvollisuudestaan, osittain sinne mennessä, osittain siellä ollessa, ja osittain siellä lähtöisä.

Mikä on tämä velvollisuus, koska hän muiden
tykö menee?

Säätyänsä myöden siivolliset vaatteet
päällensä pukea; kätensä ja kasvosensa puh-
distaa, sitte kuin siivottomat pitkät kynnet
pois leikatut ovat, niin myös päänsä har-
jata, koska hiukset ensin ovat kohtuullises-
ti lyhetyt, että ei hän sisälle tulisi niin
kuin kermanen karhu. Sitä liikin pitää
mieraan korkeamman huoneeseen mennessä
lakin jo omen takana päästäänsä pois otta-
man; awaaman omen, ei kowin rohkeasti
ja leweäldä, vaan hiljaa, ja ainoastansa
sen merran, että hän hymin sisälle mah-
tuu, eikä myös ihmän omea kowin pe-
räänsä kiini; sisälle tulduansa terwehtäis-
sä kumartaman sitä enemmän ja nöyrem-
mästi, jota korkeampi se on, josta tykö
hän tulee, — ei kuitengan orjallisella ta-
walla, vaan wakisella rohkeudella.

Kainga pitää hänen muiden tykönä ollesansa
itsensä käyttämän?

Korkeambain huoneessa pidättämän o-
men suuhun, mutta wertaisten ja halwem-
bain tykönä keski lattian paikoille, niin
kauan kuin händä käsketään peremmä, taik-
ka istumaan; ja kuin händä kerran taikka

Kahdesti käsketty on, niin alkoon antaa
itseänsä useambaa kertaa käskää.

Korkeamman kanssa istuissas, älä
pane jalkojas ristiin, eikä kauas elli pit-
källe ulos tuolista. Älä myös istu selkä-
kenossa, taikka heiluttele itseäs tuolilla e-
des ja takaisin; se näyttää kaikki aivan
rumalda.

Niin tee myös se taitamattomasti,
joka korkeambain tykönä ollessansa kässe-
lee itseänsä peiliin, taikka ottaa jotakuta
kalua käteensä katsellaksensa.

Jos sillä, jongas tykö menet, tiedät
oleman wirkansa puolesta paljon tekemis-
tä, taikka paljon wieraita hänen tykönänsä
kulkewan, ja tulewan niildä usein wi-
iwyttetyksi, taikka jos hän on paljon sinua
korkeambi, niin älä wiivytttele kauan hä-
nen tykönänsä, vaan aja asia nopeasti.
Kuitengin, jos sinä olet hänen tuttavans-
sa, ja hän itse tahtoo sinua tykönänsä
wiivyttelämään, niin wiivy hetki aikaa.

Korkeamman persoonan tyköä, jon-
gas kanssa olet tuttavuudessa, älä ole ai-
wan kauan pois, älä myös mene kowin
usein hänen tykönsä.

Mitä pois lähteissä on waariin otettava?

Ne samat hyvät ja siivolliset tawat kuin sisällekkin tullessa, waan ei ylen alhainen meno, eikä ahkera kumarteleminen ole kelmollinen.

Mitä pitää hyvän tapaisen ihmisen tekemän, koska joku hänen tykönsä tulee?

Silloin osittain wieraan tullessa, osittain tykönsä ollessa ja osittain pois mennessä welvollisuudestaan waari ottaman.

Mikä on hänen welvollisuutensa wieraan tullessa?

Kuin wieras, joka on halwempi taitaa hänen wertaisensa, tulee sisälle, niin pitää hänen kohta noustaman ylös ja ottaman ystävällisesti vastaan; mutta jos hän tietää jongun korkeamman olewan tulossa, niin waatii welvollisuus, mennä ulos ovesta händä vastaan, awata hänelle oven ja antaa edellänsä mennä sisälle. Huoneen, johon wieras tulee wiedyksi, pitää itse kungin saadyn ja tilan jälkeen oleman puhtaan ja siivotun.

Kuinka pitää hänen, kuin wieras on hänen tykönsä, itsensä käyttämän?

Jos hän suo wieraan wähängin antaa tykönsä wiiwyttelwän, niin alkoon

andako hänen kauan seisoa, vaan pangon hänelle kofta tuolin, jos ei penkkiä ole, ja käskeköön händä istumaan, halvemmat jotakin peremmä owesta, wertaiset ja korkeammat ylimmäiseen paikkaan huoneessa.

Hänen pitää myös neuvoman lapsiansa ja wäkeänsä, että ei he silloin, kuin hänellä wieraita on, naura ja tiusku wälillänsä: opettacon heitä muutoingin kausniisti, siwollisesti ja yhdessä koftden olemaan; sillä se on aiwan ruma kuin he silloin naurawat, hirskeumat taikka muuta itsewaldaista menoa pitawät.

Warokon myös, että ei hän huoneessaan wieraan aikana ole myrryinen, ja juuri kuin wihoisiansa, eikä lapsillensa taikka muulle wäellensä wihoittese, vaan olkon erinomattain silloin kaikille ystämäläinen ja leppiäs.

Ystämällistä puhetta wieraan kanssarakastawat kaikki ihmiset; mutta sen kanssa ei tahdo kukaan mielellänsä olla, joka on wieraallensa kaino, ja ei hänelle mitään puhu.

Joka wieraansa kanssa joutuu omista asioistansa puhumaan, älkön niistä ilman tarwetta paljon puhuko. Ei pidä hä-

nen myös kōyhyyttänsä ja muita waimojansa wieraalle kōwin walittaman, jos ei wieras ole hänen erinomainen hywä tuttuwansa ja ystäwänsä.

Muiden ihmisten asioita wieraalda paljon kysellä, tiedustella ja tutkia, ja niistä suurta huolta pitää, on wiefkaan ja pahan elksen ihmisen tapa.

Mitä pitää hänen tekemän kuin wieras pois lähtee?

Jos wieras on wertainen taikka korkeampi, pitää hän saatettaman ulos ovesta, taikka edemmä, sen jälkeen kuin hän on korkea ja funnioitettava; mutta halwemman saa toisinansa jo owelta hywästi jätellä.

5. Luku.

Hywistä kätöksistä wieras-pi-
doissa elli kestissä ja muis-
sa seuroissa.

Missä hywät kätökset näissä näytetään?

Taas osittain kettiin ja muihin seuroin mendäissä, osittain siellä oloissa, ja osittain siellä pois lähdettäissä

Mitkä ne hyvät käytökset ovat, joista kestäessä
ja muissa seuroissa on vaari otettava?

Kesttiin ei pidä kennengän kutsamata
menemään; sillä se on ruma ja häpiöllinen.

Kuins kutsuttu olet, laita niin, että
oikealla ja määrättyllä ajalla Vito-taloon
elli muuhun seuraan tulet, että ei sinua
odottaa tarwitse.

Sisälle tulduas, älä istu ennen kuin
muut korkeammat ensin istuneet ovat; älä
myös, jos he ovat paljon sinua korkeam-
mat, sittekin kohta istu, ennen kuin si-
nua kätetään.

Kuinga pitää sen, joka tahtoo tulla hyvän tapaise-
na ihmisenä pidetyksi, pidoissa ja muissa seu-
roissa ollessansa, itsensä käyttämän.

Jos hän on ruoan laittamisen päällä
elli sitä sisälle kändämassä, niin ottakon
ennen kaikkea puhtaudesta ja siivosta maa-
rin, esimerkiksi: että ei hän ruokaa sisälle
kändäessansa pidä niin astiasta kiini, että
formet ruokaan koskewat.

Korkeambain kanssa ruoalla ollessa,
älä rupea koskaan ensimmäisenä syömään,
vaan odota niin kauan kuin he ensin al-
kavat.

Lusikalla jotakin syödessäs, älä ota sitä kowin täyteen, vielä vähemmän kukkan-
ra päähän. Samalla muotoa, älä pane
muulloingan kowin suuria paloja suuhus,
alkä ennen, kuins endisen suustas syönyt
olet. Ei mahda myös kukaan liemi-ruo-
kaa lusikasta aivan häräisesti ja horitellen
sisäänsä lattia.

Koskas lusikalla jotakuta wasta-
kuisista ruokaa syömään rupeat, niin odo-
ta, että lusikka Passarilda puhdistetaan
taiikka muutetaan. Samalla muotoa pyh-
ji aina ensin suus, koskas ruoalla ollessas
juoda mielit, erinomattain yhteisestä as-
tiasta.

Se tekee aivan törkeästi, joka peus-
kalon ja weitsen välissä liemestä lihaa e-
teensä ottaa. Siivollisuus waatii, että
sen kahwelilla, weitsellä taiikka lusikalla
teet.

Warokon myös, joka lihaa taiikka
muuta syötävää leikkaa, taiikka muille u-
los jakaa, että ei hän sitä sormin pitele,
eikä kädestänsä toiselle tarjoa.

Joka paraita paloja wäliten toiselta
puolelta wattia ja muiden edestä kappalei-
ta etsii, taiikka ymbäri wattia päällisin puo-

Iin makeamman osan pois Euorii, se tekee rumasti, ja on törkeä ihminen.

Juoda silloin kuin ruoka suussa on; juoda paljon herralla; ruoka-suussa puhua; syödessänsä sian tavoin maskuttaa; ruoalla ollessa suuta ehti hambaita kaimella, on kaikki ruma.

Koskas seurassa ollessas jotakin muille annat, taiikka muilta vastaan otat, älä sitä itkänänsä tee wasemmalla kädellä, waan oikealla, ja wâhân kumartain.

Ennen on jo mainittu, että se muissakin tiloissa on siivoton taitamattomuus, kowin niistä ja pärskyä, ryökiä, rykiä, ja sylkeä suussansa pitää, taiikka ylös ryittyä jälle takaisin niellä; mutta vielä sitakin ilkeämbi ja sydäntä kääntelewäisempi on se ruoalla oлдaisa; ja ei pidä kunnengan, joka ei tahdo tulla siivotoina pidetyksi, sitä tekemän.

Ruoalla ollessa ei pidä kunnengan kowin, paljoa wâhemmän kaikkein yhteen ääneen puhuman, waan puheen pitää silloin matalasti tapahtuman, ei kuitengan kowaan kuiskutellen; sillä se on aina ruma tapo, ja saattaa muut useasti pahaan luuloon. Niin ei pidä myös semmoisia asioita, jot-

Ja ovat sydäntä käänteleväiset, silloin mainittaman.

Varo myös, että et sinä syö pidemään kuin muutkin, vaan koskas näet muiden taukoavan niin taukoa sinäkin.

Mitä puheesta ruoalla oluaisa sanottu on, se on sitte ruoalta päästyäkin maariin otettava. Se langee siivollisten ja taitavain ihmisten kormille sangen tuskalliseksi, koska joku muiden seurassa aivan suurta ääntä pitää, taikka koska wieraat, juuri kuin juopuneet, kaikin yhteen ääneen puhuvat, ja keskenänsä rähisevät.

Samalla muotoa pitää halwembain, seuroissa ja pidoissa ollessansa, hywin waroman, että ei he korkeambain läsnä ollessa paljon liiku, ja käwele sinne ja tänne, vaan heidän pitää silloin, jos ei asiat toisin waadi, yhdessä kohden istuman taikka seisoman; ei kuitengan warsin liikkumattomasti niin kuin seipäät; sillä se on korkeambain läsnä ollessa, niin kuin kowin rohkea käweleminengin, aivan ruma.

Niin tulee myös halwembain sen laissa tiloissa waroa, että ei he astu parembainsa editse, koska he tarwitsewat heidän siivuitsensa mennä, vaan kulkewat ta-

ka-puolelta, jos se muutoin esteetä mahdollinen on.

Se tekee myös taitamattomasti, joka nimitetyissä tiloissa menee istumaan parembiansa ylemmää. Samalla muotoa, joka talwella, tungee parembainsa eteen uunin tykö, taikka kotonansa asettaa itsensä seljin muihin wakkian eteen lämmittelemään.

Kaiten nimitetyn kunnian, kuin halwembain korkeambia kohtaan osottaa tulee, pitää myös nuorten wanhoille näyttämän, jotka ikänsä tähden kunnioitettawat ovat.

Juopumus on ruma ja ilkeä aina muulloingin, mutta pidoissa ja festissä vielä sitäkin rumempi ja ilkeämpi, joissa niin monda silmää näkemässä on. Ajattele perään, mikä häpiä se on, koska joku juo ja särwää niin että hänen järkensä sammuu, ja taito tyhmyydeksi muuttuu, josta tähden järjelliset ihmiset pitävät hänen tunnotoina ja siwotoina pöllönä. Ja jota useimmat ne ovat, jotka semmoisisissa tiloissa taitawat siitä pahennuksen ottaa, sitä suurempi rikos on juopumisen harjoitus.

Mikä wierasten welvollisuus on, koska he seurasta taikka pidoista pois lähtewät?

Että ei he kauan wiinyyttele, koska pidot loppuwat, waan menewät aikaisin pois, silloin kuin muutkin heidän wertaisansa lähtewät.

6. Luku.

Hywistä ja siivollisista ihmisen
tavoista kuljettaisa ja matkoissa.

Mitkä ne welvollisuudet ovat, kuin hywän ta-
paisilda ihmisilda kuljettaisa waaditaan?

Että he matka-kumppaniansa ja mui-
ta, sekä tulewia että menewiä, kauniisti,
kunnialla ja hywällä suosiolla kohtaawat,
ja laittawat niin, että ei he, lijoitengin
korkeambain tykö, matkasta ajattomalla a-
jalla tule.

Suinga pitää kulkewaisen toisiansa kunnialla koh-
taaman?

Jos he joutuwat käwelemään, niin kä-
weleön wertainen wertaisen korwassa, toi-
sinansa oikealla toisiansa wasemmalla puo-
lella; mutta korkeammalle pitää aina oikea
käsi jätettämän, ja käyön se, joka hal-
wempi on, wahan jälki puolessa.

Matkastamisessa on se sama waariin
otettava, paitsi sitä, että jälkimmäiset,
semmoisissa paikoissa, joissa wettä ja likaa
on, jättawät itsensä niin paljon jälkeen,
että ei wesi eikä lika toisten päälle roisku.

Kuin he reellä kulkewat, niin pitää
halwembain ajaman jäljessä, jos ei tarwe
toisin waadi.

Kuinga pitää muita, sekä menewiä että vastaan tulewia kohdattaman?

Halwemmille ja wertaisille pitää annettaman wähinnäkin puoli tietä, suuremmille enemmän, siwuitse mennessä. Edellä menewäisten welwollisuus on myös, koska heitä on paljon joukossa, ja he näkewät jongun, lijoitengin korkeamman, taikka sen, jolla kiire on, jäljessä tulewan, että he pidättäwät niin kauan, ja ajawat wähän tien siwuun, kuin hän heidän ohituksensa pääsee.

Mistä on matkoista tuldua, lijoitengin korkeambain tykö, waari otettava?

Erinomattain tundemattomain pitää laittaman niin, että he aikaisin tulewat, waan muutoin oleman pois, taikka jättämän itsensä toiseen päimään. Mutta jos ne, jotka owat tuttavat, ystävät ja wertaiset, toisinaan joutuwat myöhemmin toisensa tykö tulemaan, se ei haita niin suuresti.

P ä ä t ö s.

Tässä on nyt, rakkaat nuorukaiset, teille lyhykäisesti eteen asetettuna, mitä wikoja

teidän ajatuksissa, puheissa, käytöksissä ja töissä wälittämän, ja mitä hyviä tapoja teidän sitä vastaan niissä muistaman ja harjoittaman pitää.

Teille on tässä tie hyviin ja siwollisiin ihmisten tapoin eteenne wälittuna, jota minä nyt päätöksellä waroiton teitä uskollisesti seuraamaan.

Ottakai aina siwollisuudesta waari, ja olkai wakuutetut siitä, että, waikka ne asiat, joihinga teitä tässä neuwotaan, näkymätö-
lewan wähdät, ovat ne kuitengin tarpeelliset yhteisessä elämässä.

Joilla siwottomat ja törkeät tawat löytyvät, ovat hyville ihmisille kansa-käymisessä aina tukelat, ja tulewat muilda, niin kuin taitamattomat pöllöt, ylen katsotuiksi ja häwntömmydensä tähden hyljättyiksi.

Ne sitä vastaan, jotka hyville ja kauniille ihmisten tawoille tottuneet ovat, tulewat samain kaunisten tapainsa tähden muilda hyvän tapaisilda ihmisilda sekä rakastetuiksi että kunniasa pidetuiksi.

Minä luotan sen tähden siihen, että te rakkaat Nuorukaiset, jo itse kyllä ymmärrätte, kuinga hyödyllinen se teille on, että te ahkeroitsette hyvän tapaisiksi ihmisiksi tulla.

318. IV. 6.

Elämisen taito.

Mf B 3769

x

